Székesfehérvár, 1906. XIII. évfolyam, 69. szám. Hétfő, junius 11.

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Novam ephemeriden, cui titulus „Fejérmegyei Napló" a vobis institudam ad cat olicarum partium proposita promovenda, id equidem probamus libenter (Az általatok katholikusok törekvéseinek előmozditására „Fejérmegyei Napló" cím alatt létesitett új lapot mi örömmel helyeseljük XIII. Leó pápa Zichy Nándor grófhoz, 1895. március 6-án.)

Előfizetési árak: I évre 12 kor., ½ évre 6 kor., ¼ évre 3 kor. Egyes szám ára 10 fill.

Felelős szerkesztő: BILKEI FERENC.

Megjelenik: kedden, csütörtökön és szombaton este. Szerkesztőség és kiadó-hivatal: Szent-István-tér 1. Egyes számok kaphatók: a dohánytőzsdékben.

A Pázmány-egylet városunkban.

Tavaszi verőfényt, ünnepi hangulatot hozott magával a Pázmány-egylet városunkba; kedves emléket, ideáinknak szeretetét, népszerüsitését s egy csomó kedves emléket hagyott hátra maga után városunk közönségének lelkében Szives szeretet fogadta őket, őszinte lelkesedés — s mi tudjuk, hogy a szellem is, mely mindinkább közeledik a kereszténység nagy eszméinek, tiszta ideáljainak megismeréséhez. Sokáig borult a mi eszméinkre a fásultság nehéz fátyola. A mialatt mások, az ellenséges eszmék kisajátitói diadalmasan törtettek előre a maguk utján, azalatt mi a kényelem, vagy az eredményt nem érő sóhajtozás sivár talaján kerestük kétes értékü virágaink megérni nem tudó gyümölcsét Sokat vesztettünk, sokban hátramaradtunk, de örvendetes jelenséget konstatálunk, midőn hirt adtunk arról, hogy néhány év óta nemcsak tudja a világ, hogy létezünk, hogy ideális eszmékért törtetünk előre, de hiveket, elvbarátokat, fegyvertársakat is szereztünk magunknak.

Örömmel konstatáljuk, hogy a tegnapi nap Fehérvárott is a hóditás ünnepnapja volt Közelebb jutottunk közönségünk szivéhez, lelkéhez, megérttettük magunkat, jóbarátokat, jóakarókat és párt fogókat szereztünk eszméinknek. A lépésről-lépésre való előhaladásban ezt is örvendetes körülménynek tudjuk be s örömmel zárjuk ezt a tegnapi nap eredményéhez.

*

A vendégek legnagyobb része Budapest felől érkezett a reggeli gyorsvonattal. A Kath Kör részéről Bilkei Ferenc lapunk felelős szerkesztője, a Pázmány-egylet választmányi tagja üdvözölte őket és kalauzolta a Kath. Körbe. ¾10 órakor dr. Kiss János pápai praelátus, egyetemi tanár a ciszterciták templomában tartott szentmisét, a melyen Pázmány-egylet tagjai ugyszólván kivétel nélkül részt vettek.

Szent mise után városunk előkelő közönsége, a hölgyek és urak egyaránt impozáns számmal gyülekeztek a Szent István-terem tágas falai között. Kedves, tarka kép pompázott, figyelő, kiváncsi szemek irányultak a pódium felé, mikor Mayer Károly apátkanonok, a kath. kör elnöke az ülést megnyitotta. Szives szavakkal üdvözölte a Pázmány egylet tagjait, meleg szeretettel köszönve meg szives megjelenésüket, a melyben városunk közönségét részesitették. Szavai után, melyeket a közönség élénk éljenzéssel fogadott, a honvédzenekar vonult az orchesztrumba és Frycaj Rikhard vezetése alatt a tőle megszokott precizitással adta elő Kéler Rákóczi nyitányát, majd pedig Mozart Ave verumát és Bach elmélkedését hárfakisérettel. Mi ismerjük már derék zenekarunknak diadalmas uralmát a zenekedvelők szivei fölött, örömünk csak kettőzött lehetett a tegnapi napon, a mikor a sok sikerrel ékeskedő testület hirét országszerte szétvinni látjuk. Különösen a legutóbbi szám az ő ideális finomságával, ábrándokba ringató bájosságával méltán ragadta el közönségünket.

Ezután dr. Kiss János a tudós egyetemi tanár lépett az előadói emelvényre, s a tőle megszokott alapossággal és lelkesültséggel tartotta alelnöki beszédét.

Egész terjedelmében adjuk a szép előadást, a mely pompásan körvonalazza a Pázmány-egyesület célját, munkásságát, küzdelmeit és sikereit:

Mélyen tisztelt közönség!

A teljes Szentháromság magasztos ünnepének hangulatában a magyarországi katholikus irókat és hirlapokat egyesitő Országos Pázmány-Egyesület nevében nagy tisztelettel és hálával köszöntöm Szent István dicső városának, nemes Székesfehérvár szabad királyi városnak itt egybesereglett lakosságát, mely mivel a nagy Pázmány Péter szellemétől át van hatva, e név varázsa alatt sietett erre az ünnepélyre s minket ismeretleneket előlegezett bizalmával megtisztelt.

Vajha sikerülne nekünk ezt a nagyrabecsült bizalmat helyes bemutatkozással legalább némileg kielégiteni.

A bemutatkozás kezdetének fogyatékossága ne csügessze önöket, igen tisztelt Hölgyeim és Uraim, mert igérhetem, hogy folytatása és befejezése tökéletesebb lesz az en bevezetőmnél.

Nyolc év előtt alakult Országos Pázmány Egyesületnek célja: a magyar katholikus irókat és hirlapirókat tömöriteni, hogy egymást erkölcsileg és anyagilag támogassák, a katholikus irodalom iránt érdeklődőket magához csatolni, hogy a katholikus irók és irodalom javára közreműködjenek s intézkedéseket tenni, melyek a katholikus irók és sajtó érdekeinek előmozditására alkalmasak. Célja a jelen es jövő nagyhatalmát, a sajtót, a még nagyobb hatalomnak, az igazságnak és tiszta erkölcsiségnek s a legnagyobb hatalomnak, mely egyuttal az igazság és erkölcs forrása: Istennek alárendelni.

Ugyanis az Országos Pázmány Egyesület létesitői s akik benne egyesültek, meg vannak győződve arról, amit különben minden müvelt ember átlát, hiszen nyilvánvaló, hogy a sajtó az olvasni tudó ember mindennapi szellemi tápláléka és irányitója, mely hatalmasan gyurja, alakitja a lelkeket. A testi táplálék minőségétől nagyban függ a test jólléte, vagy gyengesége; de szinte kiszámithatatlanul inkább függ a lélek iránya a sajtótól, mely azt táplálja. A jó szellemből fakadó sajtó megerősit a hitben, hazaszeretetre buzdit s tiszta erkölcsöt ápol; mig az istentelen, kereszténytelen s szabados sajtó megmételezi a lelket, kiöli a hitet, eltompitja az érzéket az országok támasza és talpköve, a tiszta erkölcs iránt, sőt erkölcstelenségre buzdit s ösztönöz.

Ebben a meggyőződésben alapitottuk az Országos Pázmány-Egyesületet, ebben a meggyőződésben működünk, ezt a meggyőződést hirdetjük folyton ország-világ előtt.

Ebben a meggyőződésben valljuk védőszentünkül szalézi szent Ferenc genfi püspököt, aki a katholikus igazságok terjesztésére és honfitársainak boldogitására a szó és egyébb tettek mellett az irodalom eszközeit s nevezetesen időszaki füzetek kiadását is felhasználta.

Ebben a meggyőződésben irtuk zászlónkra a legnagyobb magyar főpap, a dicső emlékü biboros és esztergomi érsek Pázmány Péter nevét, ki a kereszténykatholikus vallás iránt táplált buzgó szeretetével és a római szentszékhez való törhetetlen ragaszkodásával a magyar faj és drága magyar hazánk iránt érzett nagy szeretetét egyesitette s eszméinek valósitására, miként szalézi szent Ferenc, a szó és tettek mellett a toll erejét mint igazi nagyhatalmat érvényesitette.

A nagy Pázmány Pétert mint mindenben, ugy irodalmi működésében is két eszménykép vezérelte: hogy a keresztény katholikus szent hit terjedjen, a katholikus egyház diadalról diadalra jusson s mindenekben Jézus Krisztus uralkodjék: az egyik; hogy magyar fajunkat és drága nemzetünket az igazi vallásosság, a tiszta erkölcs és a müvelődés összes tényezői minél nagyobb mértekben ékesitsék és ezek birtokában Magyarország minél boldogabbá, nagyobbá, függetlenebbé s az egész világ előtt tiszteltté legyen: a másik eszménykép.

A mi törekvéseink és eszményképeink is ezek s nem tartozhatik közénk senki, akit nem a katholikus egyház diadalának s a magyar haza nagyságának és boldogulásának vágya hevit.

És mert ez a szellem nemcsak irni, hanem minden kinálkozó módon szólni és cselekedni is kész, azért nem tudunk otthon veszteg maradni, hanem mint lelkes vándor-apostolok, hirdetni vágyunk meggyőződésünket. Ez vándorgyüléseink magyarázata mindenfelé.

Ily szellemtől és lelkesedéstől áthatva, időről-időre elzarándokolunk legnagyobbjaink dicsőséges sirjához, hogy buzgóságunk a szent ügyért a nagyok példájából ujra meg ujra fokozottabb életet nyerjen. Igy négy év előtt elzarándokoltunk Rómába, a kereszténység középpontjába, hogy az apostolfejedelemnek sirjánál tanuságot tegyünk törhetetlen katholikus hitünkről, példát vegyünk és erőt nyerjünk a hitvalló egyházfejedelmektől s áldást attól, akinek hivatása a hitben mindenkit megerősiteni.

Majd 1904-ben felkerestük Pozsonyban Pázmány Péter sirját, hogy ott a drága hamvak felett ujabb buzgóságra hevüljünk.

Most pedig ime elzarándokoltunk a legnagyobb magyarnak, a magyarok tündöklő csillagának, a nagy szent Istvánnak sirjához, ujból felbuzdulni s erős fogadásunkat megujitani. És megjelentünk Szent István és többi legdicsőbb kirájaink szeplőtelen fehérségü székvárosában, Magyarország hajdani nagyságának szinterén, melynek minden talpalattnyi földjét a nagy király és nagy utódainak lábanyoma megszentelte, mely a keresztény magyar müveltségnek századokon át gócpontja s a félholddal szemben védője volt s mely iránt szinmagyarságáért és hitbuzgóságáért az egész ország tisztelettel van eltelve. Megjelentünk, hogy amidőn a székesfehérvári magyar katholikusok példáján felbuzdulunk, egyuttal egyesületünket és céljainkat velük megismertessük és megkedveltessük s őket egyesületünk és a katholikus sajtó felkarolására buzditsuk.

Igen tisztelt közönség! Negyedszer van most alkalmam ünnepies gyülekezés alkalmával az Orsz. Pázmány Egyesület elnöksége nevében szólni. A három előző izben templomban szólottam s mindig ugyanegyre buzditottam az egybegyülteket. Most is ugy érzem magamat, mintha templomban volnék, mert tudom, ha az összes jelenlevők lelkét a leg-

Mai lapunk 4 oldal.

00000333

magasztosabb eszmék, érzelmek és vagyak hevitik, csakis ily eszmék, érzelmek és vágyak hozhatták őket itt össze, hiszen a katholikus körbe vezető ut szent ut s fertőztetett lelkü nem járhat azon. Azért buzditásom is ugyanaz, ami az előző alkalmakkor volt: hogy akik az irás mesterségével foglalkoznak, soha egyetlenegy tollvonást se tegyenek merőben anyagi, földies, önző érdekekből, a dicsőség vágyából, vagy épen haragból és bosszuból, hanem az igazság szolgálatában állva, gyengéd lelkiismerettel óvakodjanak minden tévedéstől és ártalmastól és a buzgó keresztény katholikusok mindannyian kizárólag az igazság szolgálatában álló, szeplőtelen és honboldogitó sajtót karolják fel s mindenkorra vonják meg támogatásukat az igazságot és a tiszta erkölcsöket sértő s ezzel a nemzet és a társadalom alapjait romboló sajtótól.

Igen tisztelt Uraim és Hölgyeim! Önök bizonyára nem akarják, hogy rajtuk és gyermekeiken a hit- és erkölcsellenes sajtó uralkodjék; nem akarják, hogy a rossz sajtó hatása alatt gyermekeik és unokáik s egész házi népük hütlen legyen a kereszténységhez s szabadossá vagy épen romlottá legyen erkölcseiben; Önök azt akarják, hogy igazságra törekvő és szeplőtelen sajtó képezze mindazok táplálékát, akik Önök előtt kedvesek. És szigoru következésképen kétségtelenül fel fogják karolni az igazi keresztény és szinmagyar szellemtől áthatott sajtót s megadják az, ami ennek fenmmaradására és felvirágoztatására szükséges; ellenben megvonjak pártfogásukat a rossz-elvü sajtótól, belátva azt, hogy az adó a magunk hadseregét illeti meg, nem pedig az ellenségét; hogy az ellenség támogatása a magunk ügyének árulása volna s nagyon oktalannak tartanók azt, aki a maga hóhérja részére kést vásárolna, vagy köszörülne.

Lesznek majd, számosan lesznek, akik ezt az eljárást kifogásolják s pártoskodásról vádolják. De kérdem, pártoskodás-e az igazságot hirdetni, a tévedéstől óvni, tiszta erkölcsöket követelni s az erkölcsi megrontás veszedelmét magunktól és mieinktől távol tartani? Nem pártoskodás ez, hanem a magunk legszentebb kincseinek, a magunk igazainak, hitünknek, erényeinknek, joginknak kötelességszerü megvédése s az ezek ellen intézett tervszerü és folytonos támadásoknak visszaverése, amit az okosság is megkiván.

Arra is igen kérem Önöket, legyenek jóakarattal az Országos Pázmány-Egyesület iránt, támogassák azt anyagi hozzájárulással, lépjenek tagjai közé.

Mint minden intézménynek, mely a társadalomban alkotni akar, ugy a katholikus irók javára s a katholikus sajtó emelésére alakult Országos Pázmány-Egyesületnek is a szellemen kivül, amely vezérli, anyagi és pedig igen nagyméretü anyagi eszközökre van szüksége, hogy nagyokat alkosson. Ezektől a nagy eszközöktől még igen-igen távol vagyunk. 46,000 koronát kitevő vagyonunk még nagyon távol áll a százezrektől, vagy milliótól, amire pedig már most szükségünk volna, hogy a katholikus sajtó felvirágoztatására szükséges intézkedeseket megtegyük, hogy a szent harcban sebesült harcosok gyógyitási költségeit viseljük s hozzátartozóik terhén is könnyitsünk. Még mindig vannak hazánkban katholikus szellemü irók, kik egyesületünk rendes tagjai közé nem sorakoznak. Fájdalom, még mindig igen csekély azoknak a száma, kik alapitó vagy pártoló tagság alakjában közreműködnek céljaink elérésében. Még mindig ugy tetszik, mintha a keresztény világnézet magyarországi hivei nem látnák be az irodalom, a sajtó nagy fontosságát annyira, mint az Istent és kinyilatkoztatást tagadó vagy nem tisztelő világnézet követői. Még mindig bizonyos tény az, hogy a hitüket tényleg valló és nagyrabecsülő magyarországi katholikusok sokkal, de sokkal nagyobb támogatásban részesitik a kereszténységgel szemben ellenséges vagy közömbös sajtót, — ha ugyan lehetséges volna ilyen közömbösség — mint a kimondottan katholikusokat.

Ámde, ha mélységesen szomorkodunk is ezen a sajátságos jelenségen, nem csüggedünk. Bizunk ügyünk szentségében és eljárásunk önzetlenségében. Ha a kivánatos eredményhez képest még eddig csekély is az, amit elértünk, egyet nyilt homlokkal állithatunk, hogy nyolc évi munkálkodásunk tiszta és egészen önzetlen volt. Célunk szentsége, magasztossága és szükségessége, eszközeink kifogástalansága s eljárásunk szeplőtlensége azok a cimek, melyeken a nemes gondolkozásu, keresztény meggyőződésü és hazáját mélységesen szerető közönségtől, amilyen a székesfehérvári is, szazak és ezrek csatlakozását kérjük és reméljük.

Adja a jó Isten, hogy az Országos Pázmány-Egyesületben már a közel jövőben a magyarországi katholikus irók és hirlapirók mind, kivétel nélkül, a keresztény világnézet s ennek szellemétől áthatott sajtó nagyrabecsülői pedig tízezrekre menőleg egyesüljenek. Akkor ez az egyesület hatalmas intézménnyé fog izmosodni. Akkor, hogy Izaiás szavaival éljek*) — majd megnyilnak a vakok szemei, hogy lássák az igaz tényállást; és a siketek fülei tárva lesznek, hogy ne csak hallják, hanem meg is értsék a kor követelményeit; akkor feloldatik a némák nyelve s mindenik meg meri majd mondani azt, ami a szivén fekszik, de amit még ma talán félénken rejteget; akkor az anyagelvi világnézet kietlen pusztasága is megváltozik s helyén vizek fakadnak, élő világnézet tanai, melyek kizárólag alkalmasak arra, hogy e föld vandorait üditsék és erősitsék; ahol azelőtt a legnemesebb érzelmekre leselkedő sárkányok tanyáztak, ott szent ut lesz és fertőztetett nem jár azon és nem lesz, aki az egyszerü lelkünetü utast megtevessze. Akkor a magyar sajtóban igazi győzelemre, tulsulyra és uralomra fog jutni a legnagyobb magyar, szent István király és a legnagyobb magyar főpap: Pázmány Péter érsek katholikus és szinmagyar szelleme!

Ezzel a hő kivánsággal a mai irodalmi ünnepélyt megnyitottnak nyilvanitom.

Lelkes éljenzés követte dr. Kiss János szavait, a ki után gróf *Vay* Péter, apostoli protonotárius foglalta el az előadói széket. Már magának az előadónak személye rendkivüli érdeklődést keltett a hallgatóságban. Tudvalevő, hogy Vay gróf 30 éves koráig egyike volt a magyar főrangu világ legélénkebb tagjainak, a kit vidámságáért, szeretetreméltó voltáért mindenütt kedveltek s a ki az aranyifjuság legemlegetettebb tagjai közé tartozott. Nélküle sikerült mulatság szinte alig volt képzelhető. Egyszer aztán eltünt a vidám kedélyü fiatal gróf. Ismerői hába keresték, míg végre tudomásukra jutott, hogy Vay gróf egyik utazása alkalmával Rómába jutott, kiváncsiságból résztvett egy kolostorban tartott szentgyakorlaton s ez annyira átalakitotta lelkét, hogy elhagyva a kálvinista felekezetet, katholikussá lett, s megtelelő tanulmányainak végezte után pappá szentelteté magát. A vidámkedélyü világfi a szeretet magasztos munkájának szentelte életét. Elment India vad népei közé, China, Japán pogányaihoz, majd Amerika magyar katholikusait látogatta meg s ernyedést nem ismerő kitartással munkálta a lelkek javát. Előadása szintén élet-filozófiájának leszürődése volt. A helytelen és a helyes ambicióról beszélt. Bármily térre, bármily állásba helyezzen bennünket a Gondviselés, valóban megelégedettek csak akkor lehetünk, ha kötelességünket a legutolsó momentumig hiven teljesitjük. Megragadó szavakkal szólott a családanya ideális kötelmeinek teljesitéséről, a mely az emberiségnek és a hazának nevel derék polgárokat. Szavait végül az ifjusághoz intézte s lelkes szavakkal tárta fel Isten munkáját velünk, a ki egy felsőbb világrendet alkotott számunkra s a mely egyedül alkalmas arra, hogy vágyódó szivünk benne kielégitést nyerjen. A sok szellemességgel előadott beszédet a hallgatóság szivesen és lelkesen éljenezte.

Auer István, az Alkotmány segédszerkesztője a bubánatos szavu poéta, a ki annyi szép költeménnyel gyönyörködtette már olvasóit s kiadott munkáinak köteteiben oly sok igazságot mondott el az élet küzdelmeiről, néhány szép költeményt olvasott fel, bánatos szivének értékes gyöngyeit. A közönség szivesen hallgatta a szép költeményeket és megéljenezte a szerzőt.

Dr. *Notter* Antal, a mély tudományu társadalom-filozofus, a ki hosszu éveken keresztül alapos munkákkal gazdagitotta irodalmunkat, a feminizmusról tartott sikerült előadást. Témája annyira érdekes, hogy a pompás felolvasást legközelebb egész terjedelmében fogjuk lapunk hasábjain közölni.

Elmult már dél, a mikor a vegyeskar kedves képe dr. Kneifel Ferenc vezetése mellett az emelvényen megjelent. A közönség szives türelemmel várta őket, hiszen tudta, hogy ismét oly produkcióval állanak eléje, a melyért érdemes várakozni. Várakozásában nem is csalódott: Kováts Ilonka, Párkányi Aranka, Glász Bella, Teleky Sándorné, Vitzlinger Györgyike, László Elvira, továbbá Ketskés Elek és Lakatos Frigyes, Veisenfeld János és Muskovits Pál éneke, valamint a honvédzenekar pompás kisérete, ritka és valóban kedves zenei élvezetben részesitették közönségünket, a mely örömmel tapsolt a kedves szereplőcsoportnak s avatott vezetőjüknek.

Utoljára maradt az ünnepély koronája, megyés püspökünknek, a Pázmány-Egylet elnökének beszéde. Nem akarunk magasztaló szavakat egymásra halmozni, hiszen ismeri őt már városunk és megyénk uri közönsége nagyon jól. Megjegyzést csak arra nézve teszünk, hogy tegnap mintha még a szokottnál is inkább elemében láttuk volna. Ez az ő igazi terrenuma. A modern ember a legmodernabb világuralmi eszközzel, a sajtóval szemben. Annak fontosságát, előnyeit, veszedelmét, hasznát fejtegetni, kapráztató képekben megeleveniteni, ugy, hogy mindenki értse és mindenkit elragadjon a lelkesedés heve. De álljon itt a beszéd, a mint gyorsirót feljegyzéseink alapján vele közönségünknek szolgálhatunk:

M. tisztelt közönség! Fontos és ideális mozgalom hordozójának, a Pázmány-Egyesületnek bemutatkozását élveztük. Adjunk rá visszhangot azzal, hogy megértsük és felkaroljuk e törekvéseket. Óriási a kulturának birodalma Ennek a kulturának hatalmas hajtókereke — vagy ha valaki ezt kifogásolná — mindenesetre e hajtókeréknek leghatalmasabb küllője a *sajtó* Nem abban van a modern kulturának jellege, hogy a gőz, villany teret foglal, hogy a chémia s fizika csudákat müvel, nem a kató és röntgen sugarakban — nem! A jelleg az, hogy mindaz, ami benne jog, élet, tudás, müvészet, az mind a világnak lelkébe, szivébe, annak a nagy *köznek* erezetébe vágyik, tömegeket akar mozgatni és pedig ugy, hogy azokat egy jobb, teljesebb, boldogabb életnek szintájára emelje És ennek a nagy demokratizálódásnak életorganuma: a sajtó.

Csakhogy m. t. közönség, ami a kulturának veszedelme, az a sajtó intézményének is veszedelme. A kultura veszedelme nem az, hogy sok lesz az ember a világon — ez egy távoli veszedelem; a kultura veszedelme nem az, hogy kifogy a vas, a szén — a szén hiányában befogjuk a napsugarakat; ha nem lesz gépünk, ott a karunk s lehetséges, hogy utódaink tán lehanyatlanak a déli tengerek szerecseneinek és az eszkimóknak szinvonalára, de az Zukunftmusik! Más a kulturának veszedelme, mely a jelent aggasztja: az a sötét vulkán, mely üres, hideg, fekete szemmel néz a mindenségbe: nincs világ-

*) 36, 5—8.

00000334

nézete. *A hivő, bizó örök életbe vágyó világnézet hiánya, az ideális gondolatnak, a bensőséges erkölcsi értéknek megfogyatkozása: ez a kultura veszedelme.* Ami a vas a fizikában, az az erkölcsi erő és tartalom a szellemi életben: ami a szén, tűz, gőz és energia a természetben, az a hit, remény, szeretet, az idealizmus a lelki világban. Ha ez kifogy, akkor a rozsda esz meg bennünket, szénrakásokon megfogyunk s nem lesz aki segitsen rajtunk. Ime, m. t. közönség, ha a sajtó, ez a hatalom nem vért, hanem gennyet szivároztat, ha e hatalmas tényező fehér papirlapjait denevér szárnyakká változtatja, mellyel lelkekre borit árnyat, akkor nem a világosság fáklyavivője lesz, hanem gyujtogatóvá válik, mely izzó szurkot csepegtet, egy szebb reménynek tavaszi virányaira. Ez esetben a sajtó sirásó és tényleg mérgező eszköz, mert valamint az ólombetűk szedői tüdővészbe esnek, a szellemi világban is van ólommérgezés, melytől a lelkek sorvadnak, nemzetek elsenyvednek.

A sajtó ezenkivül manapság üzlet is. Az üzér szellem nem az igazságot, az ideált szokta nézni, hanem a sorokat, a barázdákat, hogy ott aranyat termeljen. Az üzleti szellem gondolatokat bérel ki: veszedelmes bérlet. Az a vállalkozás, mely az ember nemtelen vágyaira s az utca embereinek szenvedélyére spekulál, végzetes vállalkozás. Azért, ha a természet a fák gyökereit mélyen elrejtette s a szirmokat a legpuhább dunnába, a levegőbe takarta: ideálokat, nemzeti eszményeket, szellemi kincseket s az ezeket hordozó intézményeket is a legbiztosabb alapra, a tiszta erkölcs alapjára kell fektetni. *A sajtóban is idealizmust kell követelni!* A sajtóban is tiszta, idealis, eszmei irányzatot kell sürgetni. A mi csillagunk, napunk itt is az az ős erő, mely a világot eddig vezette: a szent kereszténység!

A Pázmány-egyesület ezt az irányt szolgálja: a sajtó posványa helyett eleven vizeket akar fakasztani, a lagunák közt életerős áramokat meginditani. Tisztelet, becsület neki!

De megszólal bennem a hazafi is! A magyar nemzet nem a világot hóditó nemzetek közül való. A mi világunk a mi földünk, a mi hazánk. Nekünk ezen a talajon kell munkásoknak lennünk s felkarolnunk mindazon törekvéseket s irányzatokat, melyek a magyar közélet tisztaságát, idealizmusát szolgálják. A Pázmány-Egyesület ezt szolgálja s igy akar biztositani egy tulipános, liliomos örök életet a magyar nép számára. Ezért is megérérdemli a legteljesebb elismerést.

A közönség nem birta ülve végighallgatni a remek beszédet, állva gyönyörködött és tapsolt és éljenzett az elbűvölő eszmék hatása alatt s könnyü megérteni, hogy a legmélyebb lelkesedéstől áthatva hagyta el a Pázmány-egylet gyülését.

*

1 órakor a Szent István terem kistermében a vendégek tiszteletére lakoma volt, a melyen körülbelül hetvenen vettek részt. Cserveny bácsi kitünő konyhája ismét kitett magáért s pompás menüvel kedveskedett a vendégeknek. Az első felköszöntőt Mayer Károly, a Kath. Kör elnöke mondotta a vendégekre szives szavakkal üdvözölve őket, különösen pedig a társaság hölgytagjait. Cziklay Lajos a vendéglátó Kath. Kört éltette, s a kath. sajtó terjedésére üritette poharát. Áldássy Antal dr. a Vörösmarty Kört és a Kath. Kört, valamint a helybeli kath. sajtót éltette. Dr. Kuthy József meleg szavakkal köszönte meg a Vörösmarty Kör iránt kifejezett szives szavakat s gróf Vay Péterre emelt poharat. Sziklay János dr. a székesfehérváriakat, Mayer Károly, dr. Kiss és dr. Notter filozófusokat, Bilkei Ferenc, a legelső kath. irót, dr. Prohászka Ottokárt éltette.

A lakomán jelen voltak: Auer István hirlapiró Bpest, Áldássy Antal egyet. tanár Bpest, Ármos Jenő, Bieder József hirlapiró Bpest, Bierbauer Viktor dr., Bilkei Ferenc, Chay Antal, Csák Máténé, Csitáry Béla országgy. képviselő, dr. Csöppentzky Mihály, Csúcs István, Cziklay Lajos hirlapiró Bpest, Cziklay Lajosné, Czollner Vince, Dornis István, Ernszt Sándor országgy. képviselő, Flits Miklós, Frycaj Rikhárd, Gerely József hirlapiró Bpest, Hanuy Ferenc egyet. tanár Bpest, Havranek Antal, Havranek Lajos, dr. Helvey Lajos hirlapiró Nagyvárad, Heckenast Kálmán, dr. Keczán Livius, dr. Keményffy Dániel hirlapiró Esztergom, Ketskés Elek, dr. Kiss János egyet. tanár Bpest, Kisteleki Károly, dr. Klautz György, Klökner József, Knitlhoffer István, Kováts Károly, Krencz Ignác, Krécsy Miklós, dr. Kuthy József, Lakatos Frigyes, Lindermann Antal, Losonczy György, Malcsiner Henrik, Mayer Károly, Molnár János, dr. Nagelreiter Alajos, Nagy Zsigmond, Németh István, Notter Antal, Pfinn István, dr. Prohászka Ottokár, dr. Reichardt Tamás, Saágh József hirlapiró Bpest, Saágh Józsefné, dr. Saára Gyula, Sándl Károly hirlapiró Bpest, Schnetzer Nándor, Striet Ferenc, dr. Szabady József, dr. Sziklay János hirlapiró Bpest, dr. Sziklay Jánosné, Szuborits Jenő, Tóth Artur, gróf Vay Péter, Váradi Károly, Veihinger Sándor, Vida Pál, dr. Viszota Alajos, Zalai Mihály.

A lakoma után a Pázmány-Egyesület tagjai a Kör kerthelyiségében választmányi ülést tartottak, a melyen a kath. sajtót támogató Pius-egyesület alapitásáról beszéltek s elhatározták, hogy egy bizottságot fognak kiküldeni az egyesület alapszabályainak kidolgozása céljaból.

Dr. Prohászka Ottokár megyés püspök és Mayer Károly apátkanonok a Pázmány-Egylet alapitó, Dieballa György, Özv. Say Istvánné és dr. Szabady József pedig az egyesület pártoló tagjaivá lettek.

A vendégek jó idig barátságos beszélgetésben maradtak még együtt, majd kocsikon bejárták a várost, sőt a szőllőhegyen is végig kocsizva, megismerték annak főbb nevezetességeit, aztán szives emlékekkel eltelve s szivélyes bucsuzás után a 6 órai vonattal visszatértek Budapest felé.

UJDONSÁGOK.

— **Katonai hir.** *Üxküll-Gyllenbandt* Sándor táborszernagy, a budapesti 4-ik hadtest parancsnoka tegnap vasárnap Székesfehérvárra érkezett, hogy a helyben állomásozó csapattestek felett szemlét tartson.

— **Egyházmegyei hirek.** Dr. *Prohászka* Ottokár megyéspüspök *Lovászy* Károly volt egri egyházmegyei áldozópapot és *Sándorffy* Nándor volt egyházmegyei áldozópapot, fiumei főgimn. hittanárt felvette a székesfehérvári egyházmegye kötelékébe.

Dr Prohászka Ottokár megyéspüspök Deym Béla és Pottornyay László IV. éves papnövendékeket szombaton alszerpapokká, vasárnap szerpapokká s ma reggel a püspöki palota kápolnájában áldozópapokká szentelte.

— **Tüntetés a magyarok ellen.** *(Távirati tudósitás. Bécs junius 11.)* Felháborító botrány történt tegnap Bécsben. Lueger Bécs város polgármestere a bécsi csőcselékkel tüntetést rendezett a magyar delegátusok ellen és a legbrutálisabb támadásban részesitette Bécs „vendégszeretetét" élvező honfiárainkat.

A legujabb bécsi komisságról a következő részleteket közli tudósitónk:

A trónbeszéd után tegnap délután 5 órakor tartotta első érdemleges ülését a magyar delegáció a bankgassei magyar palotában. Zichy Tivadar elnök megnyitván az ülést, elrendeli a szavazást a külügyi, a tengerészeti, a hadügyi és a pénzügyi albizottságok megválasztására.

Amig a magyar házban a tanácskozás folyt, a városháza előtt Lichtenstein Alajos herceg elnöklete alatt a bécsi csőcselék népgyülést tartott. Lueger Bécs város polgármestere volt a szónok. Mosdatlan szájjal, a legdurvább hangon támadta a magyarokat.

— A magyarok — ugymond — mindig a dinasztia és Ausztria ellenségeivel szövetkeztek. Arculcsapásnak és megalázásnak tartja, hogy a budai várpalotán a fekete-sárga zászlót nem tüztek ki a magyar országgyülés megnyitásakor. Önkényes cselekedetnek tartja a magyar vámtarifa benyujtását. Annak a Kossuthnak a fia, aki a dinasztiát detronizálta, akar most diktálni Ausztriának!

Erre a mondásra hallatlanul alávaló dolog történt. Egy lámpavasra, amely a tér közepén állott, fehuztak egy szalmabábot, a melyre fel volt irva: „Kossuth!"

A népgyülés végeztével a csőcselék a bankgassei magyar palota elé vonult. A palotában éppen folyt a szavazás, amikor a Lueger által felizgatott tömeg oda ért. — Fülsiketitő üvöltés, lárma támadt.

— Le a zsidó magyarokkal! orditották.

— Abcug Kossuth! Abcug Wekerle.

A tömeg antiszemita jelvényeket és zászlókat vitt, ez utóbbiakon e felirattal: „Los von Ungarn!" Az egyik zászlón Kossuth arcképe is volt alatta egy kötéllel. A menet nagy lármával haladt az utcán és tüttykösökkel fenyegetett fel az ablakokba. A tanácskozási terem mellett levő értekezleti helyiség nyitott ablakain keresztül egy kést és egy dorongot dobtak be. A kés közvetlenül Ábrányi Kornél mellett esett le. A felbőszült csőcselékhad vagy tiz percig tüntetett a palota előtt, közben kőzáport zuditva a magyar házra, melynek tiz ablaka betört.

A verlázitó gazság után ujból megnyitották az ülést. Rakovszky István magából kikelve itéli el a támadást és inditványozza, hogy a magyar delegáció ezután a brutalitás után ne Bécsben tartsa üléseit, hanem Schönbrunnban, ahol a király tartózkodik.

Buzáth Ferenc inditványozza, hogy ezek után a magyar házra tüzzék ki a magyar és a horvát lobogót.

Barabás Béla és Okolicsányi László felszólalása után Wekerle kér szót.

Mélyen elitéli a botrányt és gondja lesz rá, hogy a sulyos sérelemért a magyar delegáció, a legmesszebb menő elégtételt megkapja. Kizártnak tartja, hogy az osztrák kormány tudtával történt volna az incidens. Kéri Rakovszkyt, vonja vissza inditványát.

Több felszólalás után Rakovszky visszavonja inditványát, Buzáth javaslatát pedig egyhangulag elfogadták és a magyar palotára nyomban kitüztek a magyar és a horváth zászlót.

Beck báró osztrák miniszterelnök és Bienert osztrák belügyminiszter még az est folyamán meglátogatták Wekerlét és Zichy Aladár grófot és a legmélyebb sajnálkozásukat fejezték ki a történtek felett.

— **Névváltoztatás.** Maller József etyeki illetőségü budapesti lakos, valamint kiskoru gyermekei, vezetéknevüket, belügyminiszteri engedéllyel „Molnár"-ra változtatták.

— **A bádogos-segédek sztrájkja.** Az ős koronázó város falai között egymást érik a sztrájkok. Az egyik még jóformán el sem mult, már itt a másik. A mult szombaton a bádogossegédek hagyták abban a munkát és léptak sztrájkba. Követelésük munknidő leszállitás és munkabér emelés. A sztrájkolók a sztrájkot bejelentették Reé István rendérfőkapitanynál, mint I. foku iparhatóságnál.

00000335

— **Mikor állít Sáraba?** Lapunk mult számában közöltük, hogy a székesfehérvári járás községei mikor tartoznak ujjoncaikat a rorozó bizottságnál előállitani. A községek sorrendjéből a nyomda hibája folytán Sáraba községe kimaradt. Ezért pótlólag jelezzük, hogy Sáraba f. hó 20-án állitja elő ujjoncait.

— **Járvány miatt bezárt iskola.** Az érd-ujfalusi iskolát az alispán rendeletére bezárták, mert a községben kanyarójárvány lépett fel.

— **Mit csinálnak a szakegyletekben?** Reé István rendőrfőkapitány és Simon Sándor rendőralkapitány vezetésével rendőrségünk szombaton este razziát tartott a székesfehérvári földmivesmunkások, majd pedig a vas- és fémmunkások szakegyesületében. Fél 10 óra lehetett, amikor a rendőrség váratlanul megjelent a vásártéri Vinkóczy-féle vendéglőben, ahol a földmives-munkások szakegyesülete székel. A szakegyesületben éppen népgyülést tartottak, amely nem volt bejelentve a rendőrségnek. A népgyülés szónoka Klein Károly ácssegéd, az általános sztrájkra buzditotta hallgatóit, miután az aratás megkezdésével elérkezik ennek ideje.. Majd pedig a Budapesten megtartott szociáldemokrata kongresszus eseményeiről számolt be. Természetesen, amikor a rendőrség megjelent a helyiségben, a nagyhangu szónoknak torkán akadt a szó. Miután nyilvánvalóvá lett, hogy a szakegylet egyedül csak sztrájkok előkészitésével foglalkozik és hogy vezetősége a munkásoktól beszedett pártadók hovafordításáról csak nagyon hiányos felvilágositást tudott adni, a rendőrség lefoglalta a szakegylet pénztári kimutatásait és könyveit. A népgyülést a rendőrség feloszlatta és ugy a szónok, Klein Károly, valamint a szakegylet vezetői Barabás György és Csizmadia János ellen megindította az eljárást. A rendőrség második látogatása a vas és fémmunkások szakegyesületének szólt, amely a Fehérló vendöglőben volt. Itt az egyik elv és szaktárs Turóczy József megkérdezte a rendőrfőkapitányt, hogy a szakegyletben vizsgálatot tartson. Reé István rendőrfőkapitány igenlő válaszára Turóczy elv- és szaktárs is megnyugodott, mire a vas és fémmunkások szakegyesületének pénztári számadásait és könyveit hasonló sors érte mint a földmivesszakegyesületét. Reé István rendőrfőkapitány mindkét szakegyesület működésének feloszlatását fogja javasolni a polgármesternél.

— **Megszünt sztrájk.** Végre a lakatossegédek sztrájkja is véget ért. A munkaadók kénytelenek voltak a sztrájkolók követeléseit teljesiteni, ha azt nem akarták, hogy függőben levő munkáikra rá ne tizessenek. A lakatossegédek által kivivott eredmény a tiz órai munkaidő a két korona munkabér, 20% béremelés, tulidőn 50%, vidéki munkánál 30% pótdij.

— **Tüzhalál.** Lapunk egyik multheti számában megirtuk azt a borzalmas szerencsétlenséget, amely Peyer Imre Felmayer kékfestő-gyári munkást érte. Kazánfuvatás közben a forró hamuba esett, amely testét összeégette. A szerencsétlenül járt embert a mentők szállitották a Szent György közkórházba, ahol pénteken délután két napi iszonyu szenvedés után elhunyt. Peyer halálát három apró árvája siratja.

— **Diszkréció.** Egy faluban a plébános és a kántor künn jártak a mezőn, hogy elgyönyörködjenek a szép termésben. Hazafelé menet nagyon eltikkadtak és betértek a szatócshoz egy korty italra.

A bolt ajtaján fehér krétával diszlett Stern ur egész üzleti könyvvezetése. Ilyenformán: Szekeres Nagy János 95 kr., Gulyás Sánta Bálint 36 kr. Hogy ő mennyivel tartozik, azt már nem kötette a falu orrára.

A plebános ur és a kántor eliszogáltak csendesen egy darabig, de mikor fizetésre került a sor, akkor jutott csak a plebános ur eszébe, hogy ő egy fiát sem hozott magával abból a drága valamiből, amivel fizetni szokás. No de Stern ur alázatosan mondja:

— Semmi baj, főtisztelendő uram! Majd megfizeti máskor!

Igy hát elmentek, de otthon egyszerre gonosz gondolat kezdte gyötörni a plébános urat:

— Tyüh! Most Stern zsidó kiirja a tartozásomat az ajtóra, aztán mit szólnak majd hozzá a hiveim!

Nosza vette a pénztárcáját és szaladt vissza gyorsan a szatócshoz. Stern ur éppen künn állott az ajtóban. Rákiáltott:

— Stern ur, remélem, hogy nem irta ki a nevemet az ajtóra?

Stern ur ravaszul mosolygott:

— Hova gondol, főtisztelendő uram! Csak tán tudom én is, hogy mi az a diszkréción.

Odamutatott az ajtóra, amelyen ez az irás ékeskedett:

Dominusvobiscum: 1 liter bor 32 kr.
Etcumspiritutuo: 1½ liter bor 48 kr.

— **Tolvaj cseléd.** Matyus József kislángi földmivesgazda kellemetlen meglepetésre ébredt a napokban. A nála alkalmazásban volt Béres István 20 éves legény, egy szür és egy pár csizma ellopása után megszökött. A károsult Mátyus István az esetet feljelentette a csendőrségen. A nyomozás megindult, de a tolvajt ezideig nem sikerült kézrekeriteni.

— **Tüz a vidéken.** A napokban tüz volt Sáregres községben. Surányi József ottani jómodu f[illegible]mivesgazda udvarában egy szalmakazal gyuladt ki, melynek lángjaitól a szomszédos istállóépület nádtetőzete is tüzet fogott. Dacára, hogy rögtön hozzáfogtak az oltáshoz, sem a kazalt, sem pedig az istállótetőzetet nem sikerült megmenteni. A kár körülbelül 300 korona, melynek egy része azonban a biztositás révén megtérül. A tüz keletkezésének oka teljesen ismeretlen.

— **A Duna halottja.** Szazhalombatta község határában a napokban a dunai halászok egy 35—40 évesnek látszó férfi hulláját fogták ki a Dunából. Az illető ruházata után itélve az uri osztályhoz tartozónak látszik. A hullán külerőszak nyoma nem látható, igy büntény nem forog fenn. Valószinü, hogy az illető véletlen szerencsétlenség, vagy öngyilkosság folytán lelte halálát a Duna hullámaiban. Kilétét ezideig nem sikerült megállapitani.

Jégszekrények nagy választékban kaphatók Márkus Simon özv. és fia cégnél, Jókai-utca 16.

IRODALOM.

Gazdaságpolitikai törekvések cimmel figyelemre méltó tanulmányt irt Lukács Géza. A politikai kérdéseket sok tekintetben összefüggőknek tartja a gazdasági kérdésekkel s épen ezért ily természetü kérdések sem kerülték el figyelmét. A lehetetlen megvalósitásáról való lemondás helyreállitja a békét, nyugalmat, mely a fejlődésnek szükséges előfeltétele. Európa rendje s általán minden nép nyugalma a lemondáson alapul. A mely nemzet ezt nem ismeri, az tönkreteszi a békés megférést. Majd azon nehéz feladatokat érinti, amelyek ránk várnak s amelyek megoldásához egymagunk nem vagyunk elég erősek. Hogy birnók a keleti kérdést megoldani, hogy az egyik stádiumában se váljék végveszélylyé reánk nézve. Félti a közelmult eseményei miatt a hármas szövetség fentartását és felteszi a kérdést, vajjon azon okok, melyek a hármas szövetség felbontására vezetnének, nem képezendik-e akadályat egy uj szövetség létrejöttének?

Gazdasági ügyeink birálatát nagyon helyes irányban követi. Jogi kényszer — ugy mondja nem forog fenn, amely bennünket Ausztriával a vámközösség alapjára szoritana, - ellenben a kiegyezésből eredő politikai érdek szól egyelőre a vámközösség mellett. Vámpolitikánk rövid ismertetése után a kereskedelmi szerződések jövő alakulását beszéli meg és a legnagyobb kedvezményi záradéknak nem nagy jövőt jósolván — a — a reciprocitás terén látja a kereskedelmi szerződések jövőjét.

Az ipar modern fejleményét a kartell ügyet is birálja. Ismerteti a kartell kérdés legkiválóbb ismerőinek: Breutano, Liefmann, Grunzal, Kleinwächter-nek nézeteit. Az ipari konglomeratumok ügyének dülőre vitelét a jövő gazdasági kérdések legfontosabbikának jelöli.

Az érdekes és nagy szakértelemről tanuskodó értekezés figyelmet érdemel. Önálló és határozott gondolkodás tükrözik vissza e munkából.

Pályázati hirdetmény.

Polgárdi község képviselő-testületének megbizása folytán alulirt községi elöljáróság Polgárdi község főterén kijelelendő helyen — kisdedovoda épitésére pályázatot hirdet.

1. Pályázhat minden magyar honos és épitkezésre jogositott épitési vállalkozó.

2. Az épitendő ovodának vázlata, melyben a pontos méretek és beosztás feltüntetve van, Polgárdi jegyzői hivatalnál a hivatalos órák alatt betekinthetők s arról másolat vehető.

3. Tartozik a pályázó a megyei épitkezési szabályrendeletben megkivánt tervrajzot és ennek megfelelő költségvetést f. évi julius 1-ig a községi biró és jegyző kezéhez, azok elismervényük ellenében átadni.

4. Pályázó által benyujtott tervrajz és költségvetés a község tulajdona marad, pályázó azért semmi néven nevezendő dijazást nem követelhet, még akkor sem, ha az ő müve fogadtatnék el az államéptészeti hivatal által.

5. Hogy az épitész kivitelével kit biz meg a képviselő testület, ezen jogot magának tartja fenn.

Polgárdin, 1906. junius 7.

Schwaiger Ferenc s. k., jegyző. **Berki Ferenc** s. k., biró.

KOCSIFÉNYEZŐ és NYERGES

üzletemet a n. é. közönség b. figyelmébe ajánlom.

Raktárt tartok mindennemü ruganyos hintókból és különböző üzleti kocsikból. **Javitásokat** a leggyorsabban és jutányos árban készitek.

Hirtling Pál kocsigyártó,

Székesfehérvár, Tolnai-utca 16.

Csak SICULIA névvel ellátott üvegek valódiak.

A Málnási „SICULIA“ forrásviz

a sós savanyúvizek királya.

Sziklarétegen átfurt artézi forrás.

A gyomorégést rögtön megszünteti. Páratlan étvágygerjesztő. Azonnal ható különlegesség a gége, tüdő, torok, gyomor, vese, hólyaghurutos bántalmai ellen Korányi, Kétly, Tauszk, Riegler tanár urak szakvéleményei

a málnási „SICULIA“-forrást

a kontinens legdusabb természetes alkalikus, sós savanyuvizének minősitik.

Magyarországi főraktár:

BRAZAY KALMAN BUDAPEST, József-körut 37.

Kapható minden gyógyszertárban, drogeria és füszerkereskedésben.

3358. 30—16.

Nyomatott az Egyházmegyei Könyvnyomdában, Székesfehérvárott.

00000336